

ПРИЗНАТИ СО ТОЛЕРАНЦИЈА,

"Владата на Романија нема дискриминаторски однос кон македонското малцинство. Системот е подеднакво ист кон сите малцинства. Кога ќе бидеш признат како малцинство и кога ќе бидеш дел од Советот на националните малцинства ги добиваш сите права, кои му следуваат на едно малцинство", вели Лиана Думитреску.

"Вистина е дека Романија ја изрази својата отвореност да ни помогне, но треба да се разбере дека, пред сè, таа води грижа за Романците. Тоа е нормална работа. Тие се сосема подготвени да ни помогнат да се организираме како што сакаме, но не можат да ни бидат ниту мајка, ниту татко", објаснува Думитреску.

Пишува:
Жаклина МИТЕВСКА

Македонците во Романија се официјално признати како малцинство и се дел од сите владејачки и парламентарни структури во оваа држава. Всушност, за нив особено беше блескав почетокот на декември 2004 година, кога Друштвото на Македонците од Романија, по пребројувањето на важечките ливчиња од изборите на 28 ноември 2004 година, собра 9.750 гласови и на тој начин ја доби можноста да биде претставувано во Парламентот на Романија, од Лиана Думитреску, која е и потпретседател на Друштвото.

Думитреску објаснува дека во Парламентот на оваа држава секое малцинство има свој претставник, кој всушност е дел од парламентарната група на националните малцинства. Исто така, во Романија постои Совет на националните малцинства, со чие формирање се

отвори нова страница во историјата на малцинствата од оваа држава. Преку начинот на функционирањето, преку добрата соработка со институциите на романската држава, овој Совет претставува модел, кој може да биде пренесен и во други земји, а тоа е моделот на разбирањето, на толеранцијата, на мудроста и на умењето. Советот го претставува гласот на 19 етнички припадности - членки на романското општество.

"Не е едноставно - ќе рече Думитреску во 'Македонецот', весникот на Друштвото на Македонците од Романија, кој излегува двојазично, на романски и на македонски јазик - толку различни малцинства да комуницираат заедно, да донесуваат заеднички одлуки. Советот на национални малцинства покажа дека оваа работа е можна, дека е неопходна и претставува единствен пат за да може да се живее во хармонија".

"Владата на Романија нема дискриминаторски однос кон

ЛИАНА ДУМИТРЕСКУ, ПРАТЕНИК ВО ПРАТЕНИЧКАТА ГРУПА НА МАЛЦИНСТВАТА ВО РОМАНИЈА

македонското малцинство. Системот е подеднакво ист кон сите. Кога ќе бидеш признат како малцинство и кога ќе бидеш дел од Советот на националните малцинства ги добиваш сите права на едно малцинство. Изборни права, финансиски права, кои помагаат да се издаваат книги, да може да се организираат фестивали. Нормално дека постои разлика, многу поголемите малцинства имаат поголема сума пари, затоа што има малцинства кои имаат и повеќе од еден милион луѓе. Официјално, во пописот се изјаснети 781 Македонец, а од познати мотиви многу Македонци не се декларирани како такви. Реално сметаме дека има околу 15.000 Македонци. Но, со текот на времето бројот на членови на

нашето Друштво се зголеми. Во овој момент имаме повеќе од 1.400 членови, тоа значи дека сме помногубројни од наведеното во пописот", вели Думитреску.

Законот во Романија не забранува малцинствата да формираат политичка партија, но никој не го прави тоа. Во оваа држава живеат околу 20 малцинства: Ерменци, Албанци, Унгарци, Чеси и Словаци, Евреи, Хрвати, Италијанци, Грци, Руси, Русени, Срби, Украинци, Рутени, Турци, Татари итн.

"Законот во Романија не признава и ни ги признава изборните права. Можеме да кажеме дека ги имаме сите права на една партија, но ги немаме обврските на партија, затоа што нејзиното постоење значи дека сè што

ЖИВЕЕМЕ ВО ХАРМОНИЈА!

правиш е од политички карактер. Нашето Друштво, пред сè, има културен карактер, нашите изборни права се права поврзани со малцинствата. До денес, сите малцинства, значи и Македонците во Романија, преферираат да бидат претставувани од страна на Друштвата, затоа што тие го избираат она што е подобро од двете, тоа што е добро од партијата и од организацијата", објаснува Думитреску.

ИДЕНТИТЕТ

Активностите на Друштвото на Македонците од Романија се јавно претставување на правата и на интересите на Македонците, а потоа значајно е етничкото претставување и зачувувањето на етничкиот идентитет и културата, зачувувањето на етнографијата и на македонската духовност. На ова поле голем е придонесот што Лиана како Македонка го дава во романскиот Парламент.

"Јас - додава Думитреску - сум основач на Друштвото на Македонците од Романија. Кога тоа се формираше, не бев пратеник и ние не бевме признати како малцинство. Јавното признавање е потег кој го направи романската држава. Нормално дека сега како пратеник имам голема одговорност. Свесна сум за оваа работа, за одговорностите кои ги имам кога тргнав на овој пат, затоа што почнавме со многу мал број луѓе, преземајќи големи напори и ризици. Кога го формиравме Друштвото не знаевме што ќе се случи. Дали ќе нè признаат, дали ќе нè прифатат? Нормално работите се средија. Тоа беше добро за нас и на наша голема радост. Но, никој не можеше да ја знае оваа работа,

ВЕСНИКОТ НА ДРУШТВОТО НА МАКЕДОНЦИТЕ ВО РОМАНИЈА

"Законот во Романија нè признава и ни ги признава изборните права. Можеме да кажеме дека ги имаме сите права на една партија, но ги немаме нејзините обврски, затоа што партија означува дека сè што правиш е од политички карактер. Нашето Друштво, пред сè, има културен карактер, нашите изборни права се права поврзани со малцинствата. Сите малцинства во Романија, значи и Македонците, преферираат да бидат претставувани од страна на друштвата, затоа што тие го избираат она што е подобро од двете, тоа што е добро од партијата и од организацијата", објаснува Лиана Думитреску.

особено затоа што и тука имаше балканска ситуација. Друштвото е регистрирано во 2000 година, а официјално како малцинство бевме признати на 1 март 2001 година,

Парламент, во кој се вели дека ја признава Република Македонија под нејзиното уставно име. Во тој Договор постои дел во кој се вели дека двете држави се задолжени реципрочно да си ги признаат и да им помагаат на малцинствата, односно Романија да ги признае и да ги поддржува Македонците и обратно, Македонија - Романците".

Барањата и очекувањата на Македонците се разновидни, пред сè, тоа се барања кои се поврзани со колективностите.

"За нас - објаснува Думитреску - значаен е Законот за национални малцинства. Тој се етаблира еднаш засекогаш во легислативата на Романија, со права поврзани за малцинствата, кои потоа не може да ги промени ниту една влада. Следуваат правата кои се поврзани со културата, јазикот, фолклорот. Кога станува збор за индивидуалните права, кога било кој човек има проблеми, тогаш нормално му се обраќа на пратеникот кој го познава. Мене ме познаваат Македонците од Романија и ми се обраќаат. Потоа станува збор за проблемите кои се заеднички за севкупната македонска заедница, затоа што тамошните Македонци имаат исти проблеми како и Романците, економски, здравствени итн.

Друштвото на Македонците од Романија има сопствена веб - страница www.macedoneni.ro. Засега таа опфаќа историски елементи за етничките Македонци од Романија наведени само на романски јазик, комплетна листа на активности одржани во 2004 година, информации за ансамблот за ора и за вокално-инструментални групи, кои опстојуваат во Друш-

твото, како и други активности.

РАСПРОСТРАНЕТОСТ

Македонците во Романија се распространети низ целата нејзина територија, иако најмногу се сконцентрирани во Олтенија - Крајова, Урзикуца, Баилешти итн. Во овој момент, во Романија не

за организирање курсеви по македонски јазик во Романија.

"Вистина е дека Романија ја изрази својата отвореност да ни помогне, но треба да се разбере дека, пред сè, таа води грижа за Романците. Тоа е нормална работа. Тие сема се подготвени да ни помогнат да се организираме како што сакаме, но не можат

БУКУРЕШТ ГИ ПРИЗНА МАЛЦИНСТВАТА

постојат центри каде што се негува македонската култура, затоа што во оваа држава никогаш не било организирано слично нешто. Постоеле други работи кои требало да ги организираат и немале финансиска и логистичка моќ за да можат да се преокупираат со овие проблеми. Сепак, посетата на Македонија, Думитреску ја искористи за да разговара со претставници од македонското Министерство за надворешни работи, од кои побара помош

да ни бидат ниту мајка, ниту татко. Затоа очекуваме да ни се помогне од Македонија. Сигурна сум дека можеме да ги направиме овие работи и не треба да дозволиме да помине многу време за тоа да се реализира. Сепак - додава таа - во Романија постои традиција на македонскиот јазик. Во минатиов период постоела лекторати на македонски јазик. Но, од трите остана само еден, затоа што во Романија не дојдоа лектори за да предаваат ма-

кедонски јазик. Сега единствен е тој во Крајова. Но, можат да се формираат и други".

Според нејзините објаснувања, македонскиот јазик претежно се зборува во домашната средина. Тоа е јазикот на оние кои тука се дојдени пред двесте - триста години. Станува збор за архаичен македонски јазик, кој е поврзан за домашните обичаи и за земјоделството. Не постои современ македонски јазик. Првото документирање на Македонците во Романија, првиот запис кој го знаат, иако постоеле и постари документи, е во архивите на Ватикан и се однесувало на селото Македонија, кое го основале Македонци и се наоѓа некаде до Темишвар. И ден денес селото се нарекува Македонија, а таму се зборува на романски јазик. По толку стотици години Македонците се имплицираше во животот во Романија. Колку и да била значајна некоја војна во Романија водена против некого, Македонците секогаш биле присутни во неа. Многумина Македонци се дојдени во Романија во XX век. Думитреску, чии предци потекнуваат од Охридско, спомнува и за песните кои во Романија биле донесени од Македонија, за питите со тиква, со спанаќ и со праз, за традиционалните чушки, црвените пиперки, кои им ги китат терасите на куќите.

Лиана Думитреску ја за-

познавме на "Дионисовите чествувања", традиционална манифестација, која се одржува во организација на театарот и Културниот центар "Скрб и Утеха", во Скопје и на која доаѓаат Македонци од Балканот и пошироко. Таа е изненадена од манифестацијата и вели:

"Среќна сум што овде сретнав многу отворени луѓе, кои не примиле со отворено срце. Тие се едноставни, ги почувствував блиско и душевно за нас направија многу повеќе отколку што можеше да направи било која влада. Многу позначајна е душевната страна во работите. Би сакала да им се заблагодарам на овие луѓе, затоа што постојат такви какви што се".

Думитреску не е прв пат во Македонија. Минатата година престојувала во Охрид, заедно со група деца, кои ги донела за да ги видат местата од каде што доаѓаат нивните предци.

"Бев едно поголемо дете меѓу помалите. Сакав да ја видам земјата од каде што потекнуваат моите предци за да можам да ги запознаам тамошните луѓе. Сигурно ќе има повеќе посети - колку пати некој ќе ме покани, толку пати и ќе дојдам. Веќе разговарав за моето учество на курсевите за македонски јазик во Охрид и сигурно дека в лето ќе дојдам со група деца кои уште од сега се подготвуваат", потенцира Думитреску.